

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
(назва навчально-наукового інституту/факультету)

"Затверджую"
Завідувач кафедри
Внутрішніх хвороб і клінічної діагностики тварин
(назва кафедри)

 (Маценко О. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

"23" червня 2024 р.

Кафедра Внутрішніх хвороб і клінічної діагностики тварин
(назва кафедри)

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК "ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ ТВАРИН"
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти	<u>другий</u> (назва)
Галузь знань	<u>21 – Ветеринарна медицина</u> (шифр і назва)
Спеціальність	<u>211 – «Ветеринарна медицина»</u> (шифр і назва)
Освітня програма	<u>Ветеринарна медицина</u> (назва)

Укладачі: кандидат ветеринарних наук, доцент Маценко О. В., Собакар Ю.
В, Щепетільніков Ю. О, Могільовський В. М., О. В. Ільїна

(вчене звання, посада, прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена на розширеному засіданні
кафедри «Внутрішніх хвороб і клінічної діагностики тварин»
(назва кафедри)

Протокол від: "23" червня 2024 року № 13

Робочу програму погоджено

Гарант освітньої програми

Ветеринарна медицина
(назва ОПП)

"23" червня 2024 року () Науменко С.В.

Подовжено термін дії до:

" 30 "	" червня 2026 р.	протокол від №12	20 від травня	"2025 р
_____	_____	_____	_____	_____
завідувач кафедри	Внутрішніх хвороб тварин		(	Маценко О. В.)
_____	_____	_____	_____	_____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни				
	денна форма навчання				
Кількість кредитів 13	Статус дисципліни:				
	обов'язкова				
Розділів 8	Рік підготовки:				
	4-й	4-й	5-й	5-й	6-й
	Семестр				
Загальна кількість годин <u>390</u>	7-й	8-й	9-й	10-й	11-й
	Лекції				
	14 год.	14 год.	14 год.		14 год.
	Лабораторні				
	44 год	28 год.	16 год.		16 год.
	Самостійна робота				
	62 год	48 год.	30 год.		30 год.
	Клінічна практика				
	- год.	30 год	- год.		- год.
	Курсова робота				
	- год.	- год.	- год.	30 год.	
Години для денної форми навчання: аудиторних <u>160</u> ; самостійної роботи здобувача <u>170</u> .	Вид контролю:				
	<u>залік</u> (н/д)	<u>екзамен</u>	<u>залік</u> (н/д)	курсова робота	<u>екзамен</u>

2 .Мета і завдання дисципліни

Метою дисципліни "Внутрішні хвороби тварин" є надання здобувачам ґрунтовних знань, умінь і навичок щодо виявлення основних причин хвороб внутрішніх органів та факторів, що сприяють їх виникненню; патогенезу захворювання, постановки діагнозу, аналізу зміни різних показників біологічних рідин (крові, сечі, молока, вмісту рубця) з метою діагностики внутрішніх хвороб, контролю за їх розвитком та лікування хворих тварин за хвороб окремих систем і органів, хвороб, спричинених порушенням обміну речовин, отруєннями та хвороб у молодняку, птиці, дрібних домашніх тварин і хутрових звірів.

Завдання вивчення дисципліни: під час вивчення дисципліни “Внутрішні хвороби тварин” студенти повинні оволодіти знаннями та практичними навичками щодо етіології патогенезу, патологоанатомічних змін, симптоматики, діагностики, перебігу, прогнозу, терапії та профілактики внутрішніх незаразних захворювань тварин. У разі вивчення цих питань необхідно поглибити теоретичну підготовку з етіопатогенезу хвороб і терапії тварин, розвивати у студентів клінічне мислення, творчий підхід при вирішенні практичних питань з ліквідації захворювань тварин.

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є *(із структурно-логічної схеми освітньої програми для обов'язкових дисциплін)* «Клінічна діагностика хвороб тварин», «Ветеринарна мікробіологія», «Ветеринарна вірусологія», «Патологічна анатомія», «Епізоотологія», «Паразитологія», «Ветеринарна фармакологія», «Біохімія», «Годівля тварин».

Дана навчальна дисципліна забезпечує формування таких програмних результатів навчання: *(з освітньої програми для обов'язкових дисциплін)*

- ПРН1 Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини
- ПРН2 Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій
- ПРН3 Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології
- ПРН4 Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.
- ПРН5 Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень
- ПРН6 Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології
- ПРН7 Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів

ПРН15 Знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.

3 Програма навчальної дисципліни

Розділ 1

Основи загальної профілактики та терапії

Короткий зміст теми: Основи загальної профілактики внутрішніх хвороб: загальна та часна профілактика ВХТ. Планування заходів профілактики та їх контроль. Диспансеризація, її суть і значення, етапи. Моніторинг стану здоров'я у продуктивних тварин. Основні правила та методи терапії.

Рекомендована література (посилання): [1,3,4]

Розділ 2

Хвороби серцево-судинної системи

Короткий зміст теми: Діагностика, етіологія, патогенез, терапія і профілактика хвороб серця і судин у тварин. Загальні симптоми серцево-судинної недостатності.

Рекомендована література (посилання): [1,3,4, 5,7, 13, 16]

Розділ 3

Хвороби органів дихання.

Короткий зміст теми: Основні симптоми за хвороб органів дихання. Діагностика, етіологія, патогенез, терапія і профілактика хвороб верхніх та нижніх дихальних шляхів.

Рекомендована література (посилання): [1,3, 5, 6, 7, 13, 18].

Розділ 4

Хвороби органів травної системи у тварин

Короткий зміст теми: Діагностика, етіологія, патогенез, терапія і профілактика хвороб шлунково-кишкового тракту у жуйних та моногастричних тварин. Хвороби ШКТ з симптомокомплексом колік.

Рекомендована література (посилання): [1,3,4, 5,7, 13, 16].

Розділ 5

Хвороби органів гепатобіліарної системи, підшлункової залози та хвороби сечової та нервової систем.

Короткий зміст теми: Діагностика, етіологія, патогенез, терапія і профілактика хвороб гепатобіліарної системи та підшлункової залози у тварин, діагностика захворювань нижніх та верхніх органів сечовидільної системи, діагностика, лікування та профілактика органічних та функціональних хвороб нервової системи у тварин.

Рекомендована література (посилання): [2- 4, 7-11, 13, 16-19].

Розділ 6**Хвороби системи крові та імунної системи**

Короткий зміст теми: Діагностика, етіологія, патогенез, терапія і профілактика хвороб за анемічного синдрому, геморагічних діатезів та розладів органів імунітету у тварин.

Рекомендована література (посилання): [2- 4, 7, 8, 18, 19].

Розділ 7**Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, ендокринних органів та шкіри. Отруєння тварин кормами і кормовими добавками**

Короткий зміст теми: Діагностика, етіологія, патогенез, терапія і профілактика захворювань, спричинених порушенням метаболізму (білково-вуглеводно-ліпідний, мікро-макроелементози, вітамінна недостатність), хвороб ендокринних органів, дерматологічних захворювань та отруєння тварин.

Рекомендована література (посилання): [2- 4, 7-10, 14, 18].

Розділ 8**Хвороби молодняка, птиці та хутрових звірів**

Короткий зміст теми: Діагностика, етіологія, патогенез, терапія і профілактика розповсюджених хвороб молодняка сільськогосподарських та дрібних домашніх тварин, птиці та хутрових звірів.

Рекомендована література (посилання): [2-4, 7, 11, 17].

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділів та тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Загальний обсяг	аудиторних				Самостійна робота
			в тому числі			
усього			лекції	лабораторні	практичні	
1	2	3	4	5	6	7
Семестр 7						
Розділ 1 Основи загальної профілактики та терапії	60	38	10	28		22
Розділ 2 Хвороби серцево- судинної системи	60	20	4	16		40
Разом за розділом:	120	58	14	44		62

<i>Семестр 8</i>						
Розділ 3 Хвороби органів системи дихання	45	16	4	12		29
Розділ 4 Хвороби органів травної системи у тварин	45	26	10	16		29
Разом за розділом:	90	42	14	28		48
<i>Семестр 9</i>						
Розділ 5 Хвороби органів гепатобіліарної системи, підшлункової залози та хвороби сечової та нервової систем	30	20	10	10		10
Розділ 6 Хвороби системи крові та імунної системи	30	10	4	6		20
Разом за розділом:	60	30	14	16		30
<i>Семестр 11</i>						
Розділ 7 Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, ендокринних органів та шкіри. Отруєння тварин кормами і кормовими добавками	30	20	10	10		10
Розділ 8 Хвороби молодняка, птиці та хутрових звірів	30	10	4	6		20
Разом за розділом:	60	30	14	16		30
Всього годин:	330	160	56	104		170

5. Лекції

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин
		д/ф
4 курс		
Розділ I		
Основи загальної профілактики та терапії		
1	Введення в курс внутрішніх хвороб тварин. Визначення дисципліни, роль ветеринарної науки і практики у профілактиці та лікуванні внутрішніх хвороб тварин;	2

	безпосередні завдання, які стоять перед студентами при вивченні дисципліни.	
2	Основи загальної профілактики внутрішніх хвороб: загальна та часна профілактика ВХТ. Планування заходів профілактики та їх контроль. Диспансеризація, її суть і значення, етапи. Моніторинг стану здоров'я у продуктивних тварин.	2
3	Основи загальної терапії. Основні правила терапії, її види. Етіотропна і патогенетична терапія : суть і різновиди.	2
4	Методи терапії: неспецифічна стимулююча терапія: різновиди, механізм дії, застосування у ветеринарії, симптоматична терапія.	2
5	Методи терапії: замісна терапія, вітаміно-, ферменто-, гормонотерапія, застосування мінеральних речовин. Дієтотерапія, фізіотерапія (світло-, електро-, механо-, термо-, гідротерапія).	2
	Разом	10
<i>Розділ II</i>		
<i>Хвороби серцево-судинної системи</i>		
6	Хвороби серця і судин Загальні симптоми серцево-судинної недостатності. Хвороби перикарда: перикардит та гідроперикард.	2
7	Хвороби міокарда, ендокарда та судин: Діагностика, терапія і профілактика.	2
	Разом	4
	Разом за 7 семестр	14
<i>Розділ III</i>		
<i>Хвороби органів системи дихання</i>		
8	Хвороби органів дихання. Основні симптоми при хворобах органів дихання. Хвороби верхніх дихальних шляхів: риніт, гайморит, фронтит, ларингіт, бронхіт.	2
9	Запалення легень: класифікація, діагностика та лікування пневмоній (бронхопневмонія, крупозна, ателектатична, гіпостатична, аспіраційна, метастатична). Хвороби легень незапального характеру (альвеолярна та інтерстиціальна емфіземи). Хвороби плеври (плеврит, гідроторакс)	2
	Разом	4
<i>Розділ IV</i>		
<i>Хвороби органів травної системи у тварин</i>		
10	Хвороби рота, глотки, стравоходу Загальні відомості про хвороби системи травлення. Класифікація хвороб системи травлення. Хвороби рота, глотки та стравоходу.	2

11	Хвороби передшлунків жуйних тварин. Особливості харчотравлення жуйних тварин. Класифікація хвороб передшлунків. Застійні дистонії передшлунків. Ацидоз, парез з рубця.	2
12	Тимпанія рубця: проста та пінява. Травматичний ретикуліт та його ускладнення. Хвороби книжки та сичуга. Засмічення книжки. Зміщення, розширення та заворот сичуга.	2
13	Хвороби шлунка і кишок. Класифікація хвороб шлунку та кишок. Гастрит, гастроентерит, ентероколіт, виразкова хвороба.	2
14	Хвороби шлунка і кишок з симптомокомплексом колік: Класифікація. Розширення шлунка, ентералгія, метеоризм кишечника. Динамічна (паралітична) та механічна непрохідність травного каналу у коней Причини, лікування та профілактика паралітичної динамічної непрохідності травного каналу у коней (хімостаз та копростаз кишечника); Механічна непрохідність (обтураційні ілеуси; гемостатична непрохідність	2
	Разом	10
	Разом за 8 семестр	14
	Разом за 7-8 семестр	28
5 курс		
Розділ V		
<i>Хвороби органів гепатобіліарної системи, підшлункової залози та хвороби сечової та нервової систем</i>		
1-2	Хвороби печінки і жовчних шляхів. Класифікація хвороб печінки. Основні синдроми при хворобах печінки. Гепатит. Гепатодистрофія. Жовчокам'яна хвороба. Хвороби очеревини. Перитоніт. Асцит	4
3	Хвороби нирок і сечових шляхів. Основні синдроми. Гломерулонефрит, пієлонефрит, нефроз. Уроцистит.	2
4	Хвороби нирок і сечових шляхів Уролітіаз. Хронічна гематурія великої рогатої худоби. Захворювання нижніх відділів сечовивідних шляхів.	2
5	Хвороби нервової системи. Класифікація хвороб нервової системи. Органічні захворювання головного і спинного мозку та мозкових оболонок (Гіперемія, ішемія, менінгіт, менінгоенцефаліт). Функціональні нервові хвороби (неврози, епілепсія, еклампсія).	2
	Разом	10
Розділ VI		
<i>Хвороби системи крові та імунної системи</i>		

6	Хвороби системи крові. Класифікація хвороб крові. Анемії: постгеморагічна, гемолітична і гіпопластична. Геморагічні діатези: гемофілія, тромбоцитопенія, кровоплямиста хвороба.	2
7	Хвороби імунної системи. Характеристика імунodefіцитів. Імунітет на впровадження збудників інфекційних і інвазивних захворювань – як причина виникнення ІД і АІЗ. Алергічні хвороби (лікарська і кормова алергія).	2
	Разом	4
	Разом за 9 семестр	14
6 курс		
Розділ VII		
<i>Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, ендокринних органів та шкіри. Отруєння тварин кормами і кормовими добавками</i>		
1	Кетоз корів і овець. Міоглобінурія, Ожиріння, аліментарна дистрофія;	2
2	Макроеlementози. Остеодистрофія, Гіпомагніємія, Післяпологова гіпофосфатемія; Мікроelementози. Йодна недостатність, Гіпокобальтоз, гіпокупороз, Паракератоз, недостатність марганцю, селену. Гіповітамінози Недостатність жиророзчинних вітамінів А, D, Е, К. Вітамінози водорозчинних вітамінів групи В, С та ін.	2
3	Хвороби ендокринних органів. Цукровий діабет і не цукровий діабет; Гіпопаратиреоз, гіпотиреоз; дифузний токсичний зоб.	2
4	Хвороби шкіри. Алергічні ураження (кропивниця, бражний мокрець, екзема); Аутомунні хвороби шкіри	2
5	Отруєння кормами і кормовими добавками.	2
	Разом	10
Розділ VIII		
<i>Хвороби молодняка, птиці та хутрових звірів</i>		
6	Хвороби молодняка.	2
7	Хвороби птиці та хутрових звірів.	2
	Разом	4
	Разом за 11 семестр	14

6 Лабораторно-практичні заняття

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин
		д/ф
	4 курс	
Розділ I		

<i>Основи загальної профілактики та терапії (28 год)</i>		
1	Вступ до курсу внутрішніх хвороб тварин. Особливості проведення диспансеризації продуктивних тварин. Методика вивчення дисципліни, задачі кафедри Вимоги до студентів. Правила техніки безпеки під час роботи з тваринами. Аналіз виробничих показників, аналіз утримання та годівля тварин. Особливості проведення диспансеризації продуктивних тварин.	2
2	Проведення клінічного етапу диспансеризації. Відпрацювання клінічних методів дослідження при проведенні диспансеризації в умовах господарства. Формування еталонних груп тварин та їх дослідження. Отримання біологічних рідин (кров, сеча, молоко).	2
3-5	Лабораторні дослідження при диспансеризації тварин. Дослідження клінічних (еритроцити, лейкоцити, шемоглобін, ШОЕ, лейкоформула) та біохімічних показників крові (загальний білок, кальцій, фосфор, каротин, лужний резерв. Визначення фізичного та біохімічного складу сечі, виявлення кетонових тіл у молоці. Інтерпритація результатів).	6
6-7	Складання рекомендації з планової профілактики внутрішніх хвороб за матеріалами диспансеризації. Аналіз результатів клінічно-лабораторних досліджень тварин. Призначення загальних і спеціальних профілактичних заходів. Складання акту диспансеризації.	4
8	Основи загальної терапії. Ентеральні та парентеральні методи введення лікарських засобів. Види терапії (етіотропна, замінна, симптоматична). Ентеральні методи введення лікарських речовин (через рот за допомогою зонда та ін.). Відпрацювання прийомів терапевтичної техніки. Відпрацювання прийомів застосування тваринам різних видів терапії, вивчити їх вплив на організм тварин.	2
9	Методи загальної патогенетичної терапії. Неспецифічна стимулююча терапія. Відпрацювання техніки протеїнотерапії, гемотерапії, тканинної терапії). Відпрацювання новокаїнових блокад при внутрішніх хворобах.	2
10-11	Фізіотерапія: техніка застосування водяних процедур, термо- та механотерапія. Промивання рубця у великої рогатої худоби, промивання шлунку, сечового міхура, кишечника. Компреси, парафіно- та озокеритотерапія Масааж окремих ділянок тіла.	2
12	Фізіотерапія. Світлолікування і світлопрофілактика Застосування видимих, теплових променів для лікування і профілактики внутрішніх хвороб тварин. Застосування ультрафіолетових променів для лікування і профілактики внутрішніх хвороб тварин	2
13	Фізіотерапія. Методи електролікування. Техніка гальванізації,	2

	електрофорезу, електростимуляції, УВЧ-терапії.	
14	Основи загальної профілактики та терапії .Вирішення тестових та ситуаційних завдань	2
Розділ II.		
Хвороби серцево-судинної системи (16 год)		
15	Хвороби перикарда (перикардит, травматичний перикардит, гідроперикард) Клінічні дослідження тварин за ураження перикарду. Надання лікувальної допомоги; техніка введення лікарських речовин при хворобах серця і судин.	2
16	Хвороби міокарда. Клінічні дослідження тварин за ураження міокарду. Надання лікувальної допомоги; техніка введення лікарських речовин за міокардиту, міокардіодистрофії, інфаркту.	2
17-18	Хвороби ендокарда, кровоносних судин. Відпрацювання діагностичних та лікувальних заходів за уражень ендокарду та кровоносних судин. Лабораторна діагностика хвороб серцево судинної системи.	4
19	Хвороби серцево-судинної системи. Відпрацювання методів діагностики і лікування тварин за серцево-судинної патології в умовах господарства. Призначення курацій	2
20	Хвороби серцево-судинної системи. Вирішення виробничих ситуацій.	2
21	Хвороби серцево-судинної системи. Вирішення тестових та ситуаційних завдань	2
22	Підсумкове заняття	2
	Разом за 7 семестр	44 год
Розділ III		
Хвороби органів системи дихання (12 год)		
23	Хвороби органів дихання. Дослідження та лікування тварин за захворювань верхніх дихальних шляхів (риніт, ларингіт, трахеїт, бронхіт).	2
24	Хвороби органів дихання. Дослідження та лікування тварин за запальних захворювань нижніх дихальних шляхів (пневмонії, плеврит). Дослідження та лікування тварин за незапальних захворювань нижніх дихальних шляхів (альвеолярну та інтерстиціальна емфізему легень, бронхіальна астма).	2
25	Хвороби органів дихання. Проведення лабораторних досліджень крові та їх інтерпретація за хвороб органів дихальної системи.	2
26	Хвороби органів дихання. Відпрацювання діагностичних та лікувальних заходів при хворобах органів дихання тварин в умовах господарства. Призначення курацій.	2
27	Хвороби органів дихання. Вирішення виробничих ситуацій	2
28	Хвороби органів системи дихання. Вирішення тестових та ситуаційних завдань	2
Розділ IV		

<i>Хвороби органів травної системи у тварин (16 год)</i>		
29	Хвороби рота, глотки та стравоходу. Відпрацювання діагностичних прийомів і методів лікування за хвороб рота і глотки та стравоходу у тварин. Промивання і змазування слизових рота, введення протимікробної мазі в глотку при фарингітах.	2
30	Хвороби передшлунків та сичуга. Практичне засвоєння методів діагностики, диференційної діагностики, лікування і профілактики хвороб предшлунків (гіпо-, атонія передшлунків), Румінографія, промивання передшлунків.	2
31	Хвороби шлунка та кишок у моногастричних тварин. Відпрацювання методів діагностики та лікування за диспепсій шлунку і кишок у тварин, гастриту, гастроентериту та виразковій хворобі у тварин. Дослідження шлункового соку у різних видів тварин. Дослідження крові і калу.	2
32	Хвороби шлунка та кишок із симптомокомплексом колік Діагностика, особливості лікування при окремих видах кольок: гостре розширення шлунку, ентералгія. Відпрацювання методів надання невідкладної швидкої допомоги при коліках коней.	2
33	Хвороби шлунка та кишок із симптомокомплексом колік Діагностика, особливості лікування при окремих видах кольок хімостаз, копростаз, метеоризм кишок, обтурації кишечника. Відпрацювання методів надання невідкладної швидкої допомоги.	2
34	Хвороби шлунка та кишок Відпрацювання методів діагностики і лікування коней за коліка у виробничих умовах (кінноспортивна школа). Призначення курацій.	2
35	Хвороби шлунка та кишок. Вирішення виробничих ситуацій	2
36	<i>Хвороби органів травної системи у тварин. Вирішення тестових та ситуаційних завдань</i>	2
	<i>Разом за 8 семестр</i>	28
	<i>Разом за 7-8 семестр</i>	72
5 курс		
<i>Розділ V</i>		
<i>Хвороби органів гепатобіліарної системи, підшлункової залози та хвороби сечової та нервової систем (10 год)</i>		
1	Хвороби печінки, жовчних шляхів та очеревини. Клінічні дослідження тварин за хвороб печінки, жовчних шляхів та очеревини. Лабораторні дослідження (проба Вельтмана, загальний білок, та інші). Рішення виробничих ситуацій.	2
2	Хвороби нирок та сечових шляхів. Діагностика хвороб нирок. Основні синдроми ураження нирок у тварин, отримання сечі для лабораторних досліджень. Лабораторні дослідження сечі і крові при хворобах нирок та сечових шляхів	2

3	Хвороби нервової системи. Відпрацювання методів клінічної діагностики і лікування за органічних та функціональних захворювань захворювань нервової системи. Клініко-лабораторна діагностика.	2
4	Відпрацювання методів діагностики і лікування тварин за захворювань сечовидільної та нервової системи в умовах господарства.	2
5	<i>Хвороби органів гепатобіліарної системи, підшлункової залози та хвороби сечової та нервової систем. Вирішення тестових та ситуаційних завдань</i>	2
<i>Розділ VI</i>		
<i>Хвороби системи крові та імунної системи (6 год.)</i>		
6	Хвороби системи крові. Відпрацювання клінічних і гематологічних досліджень за хвороб системи крові у тварин.	2
7	Хвороби імунної системи: основні клінічні прояви хвороб імунної системи, діагностика та лікування хворих	2
8	Хвороби системи крові та імунної системи Лабораторні методи досліджень (клінічний та біохімічний аналіз крові). <i>Хвороби системи крові та імунної системи Вирішення тестових та ситуаційних завдань</i>	2
	Разом за 9 семестр	16
6 курс 11 семестр		
<i>Розділ VII</i>		
<i>Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, ендокринних органів та шкіри. Отруєння тварин кормами і кормовими добавками (10 год)</i>		
1	Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин. Вивчення клінічних проявів та лабораторних методів діагностики порушення метаболізму.	2
2	Хвороби ендокринних органів у тварин Хвороби ендокринних органів. Відпрацювання методів діагностики та лікування окремих захворювань (цукровий і не цукровий діабет, гіпопаратиреоз, гіпотиреоз; дифузний токсичний зоб). Лабораторна діагностика.	2
3	Хвороби шкіри у тварин. Відпрацювання методів діагностики та лікування окремих захворювань (алергічні ураження (кропивниця, бражний мокрець, екзема); Аутомунні хвороби шкіри)	2
4	Отруєння кормами і кормовими добавками. Відпрацювання методів діагностики та лікування окремих видів кормових отруєнь. Лабораторні методи діагностики кормових отруєнь.	2
5	<i>Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, ендокринних органів та шкіри. Отруєння тварин кормами і кормовими добавками. Рішення виробничих ситуацій та тестових завдань</i>	2
	Разом	10

Розділ VIII Хвороби молодняку, птиці та хутрових звірів (6 год)		
6	Хвороби молодняку. Класифікація Відпрацювання методів діагностики та лікування тварин.	2
7	Хвороби птиці та хутрових звірів Відпрацювання методів діагностики та лікування птиці та звірів.	2
8	Хвороби молодняку, птиці та хутрових звірів. Рішення виробничих ситуацій та тестових завдань	2
	Разом	6
	Разом за 11 семестр	16

7 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількіст ь годин
		д/ф
	4 курс 7 семестр	
1	Диспансеризація телят у пологовому відділенні. Методика диспансеризації коней, свиней, овець. Методи терапії: антидототерапія, пробіотикотерапія, рефлексотерапія, лазеро- і ультразвукова терапія. Загальна профілактика внутрішніх хвороб тварин. Аналіз утримання та годівлі тварин	22
2	Основні симптоми серцево-судинної недостатності. Міокардіофіброз, розширення серця, тромбоз судин. Диференціація перикардиту і гідроперикарду. Пороки серця.	40
	Разом	62
	8 семестр	
3	Кровотеча з носу, набряк гортані та легень, легенева кровотеча, гідро-та пневмоторакс	29
4	Параліч глотки. Запалення, параліч, звуження, розширення і спазми стравоходу. Запалення сичуга (синдром Гофлюнда). Загальна терапія хвороб із синдромом колік. Механічна непрохідність кишечника. Механічна непрохідність: перекручування і заворот кишок, защемлення, інвагінація і зміщення кишок.	29
	Разом	48
	5 курс 9 семестр	
5	Синдроми за хвороб печінки та жовчних шляхів. Абсцеси печінки, цироз, амілоїдоз печінки. Кіста підшлункової залози, пухлини підшлункової залози. Гідронефроз. Нейрогенна дисфункція сечового міхура. Хронічна гематурія ВРХ. Гіперемія та ішемія головного мозку, водянка шлуночків мозку. Синдром стресу у свиней, губчастоподібна енцефалопатія	10
6	Класифікація анемії, кровоплямиста хвороба, алергічні хвороби, лікарська і кормова алергія, імунні дефіцити	20

	Разом	30
	6 курс 11 семестр	
7	Вторинна остеодистрофія корів, вторинна остеодистрофія бичків. Надлишок селену, фтору, бору, молібдену. Класифікація алергічних хвороб шкіри. Аліментарно-обумовлені хвороби шкіри. Аутоімунні хвороби шкіри. Отруєння кормами, обробленими фосфорорганічними та ртутьорганічними сполуками. Отруєння дрібних домашніх тварин (причини, клініка, лікування, профілактика).	20
8	Гемолітична хвороба молодняку. Безоарна хвороба молодняку. Гіпопластична анемія молодняку. Періодична тимпанія телят. Аптеріоз і алопеція птахів, аероцистит, запалення вола, аліментарний гастрит, запалення клоаки: принципи профілактики захворювань: діагностика і контроль. Отруєння птиці, токсини. Хвороби хутрових звірів: В- гіповітамінози, стеатит, підмокання, краснотлапість, більшоголовість, гостре розширення шлунку, дистрофія печінки, уролітіаз, лактаційне виснаження, січення волосся	10
	Разом	30

8. Методи навчання

(Відповідно до структури навчальної дисципліни)

1. Лекційні заняття.
2. Лабораторні заняття.
3. Самостійні заняття.

**Зміст розділу носить рекомендаційний характер і коригується відповідно до змісту навчальної дисципліни.*

9. Методи контролю

- ❖ усне опитування;
- ❖ тестовий контроль;
- ❖ залік;
- ❖ іспит.

Під час поточного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Підсумковий семестровий контроль (залік) визначається за сумою фактично набраних рейтингових балів з поточного контролю та індивідуального навчально-дослідного завдання.

Поточний контроль проводиться протягом семестру шляхом опитуванням (усного або тестового), а також перевірки якості опанування тем самостійної роботи.

Під час вибору критеріїв оцінки засвоєння здобувачем програми дисципліни враховано виконання програми і засвоєння матеріалу в частині

лекційних і лабораторних занять, а також виконання передбаченої програмою самостійної роботи.

Усі види контролю (усне опитування, письмове опитування, тестове опитування) тісно пов'язані та організовуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу здобувачів і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

Після закінчення вивчення дисципліни (частини дисципліни) підсумковий контроль проводиться у формі іспиту (заліку) і здобувач може набрати протягом семестру в точках контролю від 60 до 100 балів включно.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі (залік)

У процесі вивчення курсу успішність здобувачів визначається шляхом проведення поточного та підсумкового контролів (залікового та складання екзамену).

Поточне тестування, відповіді на заняттях та контроль самостійної роботи								Всього балів
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Розділ 4	Розділ 5	Розділ 6	Розділ 7	Розділ 8	
Т 1-2	Т 3-4	Т 5-6	Т 7-8	Т 9-10	Т 11-12	Т 13-14	Т 15-16	
0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	60-100

Т 1, Т 2... Т 8– теми розділів.

Оцінка, яку отримує здобувач вищої освіти за проведення проміжного (поточного) контролю (**ПотК**) складається з балів, які здобувач отримує під час тестування (**Т**), які складають 30 %; балів, які здобувач отримує під час активності на заняттях (**З**), які складають 40 % і балів за засвоєння блоку самостійної роботи (**С**), які складають 30 %.

$$\text{ПотК} = \text{Т} \times 0,3 + \text{З} \times 0,4 + \text{С} \times 0,3$$

У кожному розділі освітньої компоненти проводиться поточний контроль (**поточний контроль – ПК**).

Для здобувачів у осінньому (весняному) семестрі, коли підсумковий контроль знань завершується недиференційованим заліком (**НЗ**), підсумкова сума балів (**Бали НЗ**) є середньої арифметичною балів чотирьох поточних контролів осіннього (весняного) семестру:

$$\text{Бали НЗ} = (\text{ПК1} + \text{ПК2} + \text{ПК3} + \text{ПК4}) / 4$$

За підсумками семестрового контролю в залікову відомість здобувачу за національною шкалою виставляється оцінка «зараховано/не зараховано».

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі (екзамен)

0-100		0-100		0-100		0-100		Всього балів	
Поточне тестування, відповіді на заняттях та контроль самостійної роботи								За підсумкам і розділів	Екзамен (Е)
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Розділ 4	Розділ 5	Розділ 6	Розділ 7	Розділ 8		

								(P)	
T 1-2	T 3-4	T 5-6	T 7-8	T 9-10	T 11-12	T 13-14	T 15-16	((T ₁ +T ₂ +...+T ₁₆)/n)x60	Ex40%
0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	%	
Загальна рейтингова оцінка (ЗРО = P+E)									

*T1, T2... – теми розділів,
n – кількість тем.*

Підсумковий контроль навчальної успішності здобувачів здійснюється у формі екзамену за результатами комп'ютерного тестування. Оцінка з екзамену з освітнього компоненту (дисципліни) визначається за 100-бальною шкалою.

Оцінка з екзамену (ОЕ) становить 40 % від загальної підсумкової оцінки (ПО).

$$\text{ОЕ} = \text{БЕТ} \times 0,4$$

де: **ОЕ** – оцінка з екзамену; **БЕТ** – бали за екзаменаційне тестування, які становлять 40 % балів від набраних за екзаменаційного тестування балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється, як середнє арифметичне значення (**САЗ**) всіх отриманих студентом оцінок з поточного контролю (**ПК**) засвоєння матеріалу розділів з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{САЗ} = (\text{ПК}_{\text{розд.1}} + \text{ПК}_{\text{розд.2}} + \text{ПК}_{\text{розд....}} + \text{ПК}_{\text{розд.16}}) / 16$$

$$\text{БПК} = \text{САЗ} \times 0,6$$

де: **БПК** – бали з поточного контролю, які складають 60 % балів від загальної підсумкової оцінки; **САЗ** – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок з поточного контролю.

Здобувач може набрати протягом 2-х семестрів в точках контролю засвоєння розділів до 60 балів включно.

Таким чином, підсумкова оцінка (**ПО**) розраховується за формулою:

$$\text{ПО} = \text{ОЕ} + \text{БПК}$$

Результати тестувань відображаються у ситстемі Moodle ДБТУ. Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

12. Виконання курсової роботи (історія хвороби)

При оцінюванні максимальна кількість балів за історію хвороби складає 100 балів. Згідно таблиці 1 загальна кількість балів розподіляється за наступними критеріями: за виконання теоретичної частини, оформлення роботи та знання здобувача під час захисту роботи.

Таблиця 1

Оцінка за історію хвороби (максимально можлива)

Компоненти оцінювання історії хвороби	Максимальна кількість балів
Теоретичне наповнення	30
Оформлення роботи (наявність / відсутність помилок)	20
Змістовність відповідей при захисті	50
	100

13. Шкала: національна та ECTS і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюють згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу, прийнятому в університеті.

Основні положення:

Загальна кількість поточних контрольних заходів, що мусить скласти студент з дисципліни, визначається з урахуванням кількості кредитів з дисципліни.

За результатами поточного контрольного заходу рівень засвоєння студентом навчального матеріалу оцінюється за національною шкалою та шкалою *ECTS*.

Кількість балів, отримана студентом при оцінюванні підсумкового контролю, співвідноситься з оцінками за національною шкалою та шкалою *ECTS* відповідно до таблиці 2.

Таблиця 2.

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою	Визначення	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи лише з незначною кількістю помилок	A
82 – 89	добре	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B
74 – 81		Добре – загалом правильна відповідь, робота з певною кількістю грубих помилок	C
64 – 73	задовільно	Задовільно – непогано, але із великою кількістю недоліків	D
60 – 63		Достатньо – відповідь, робота задовольняє мінімальні критерії	E
35– 59	незадовільно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
0-34		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Складання поточних контролів є обов'язковим. Розділ вважається зарахованим, якщо студент набрав мінімально необхідну кількість балів та більше.

Результати рейтингу з розділу доводяться до відома студентів не пізніше третього робочого дня після проведення контрольного заходу і, у разі відсутності претензій з боку студентів, вважаються остаточними.

Якщо студент не погоджується з рішенням про присвоєння йому балів рейтингу за розділ, то він повинен відразу після їх оголошення звернутися з письмовою апеляцією до завідувача кафедри та у визначений термін скласти усну атестацію з розділу перед комісією. Склад апеляційної комісії у кожному конкретному випадку визначається завідувачем кафедри. Рішення комісії є остаточним.

Студент, який не з'явився на поточний контроль має право складати пропущений поточний контроль під час залікового тижня.

Підсумковий рейтинг поточної успішності з дисципліни вираховується усередненням рейтингів з усіх розділів. Семестрова оцінка виставляється студенту з врахуванням результатів підсумкового та поточного контролів. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати при вивченні дисципліни, дорівнює 100.

Іспит передбачає наявність підсумкового тестування. При наявності дозволу на автоматичне зарахування іспиту, студент, який своєчасно складав усі поточні контрольні заходи та за їх результатами атестований з оцінкою «відмінно», може отримати залік автоматично. Семестровою оцінкою у цьому випадку є усереднена оцінка за розділи.

Викладач зобов'язаний здати заповнену заліково-екзаменаційну відомість до навчального відділу протягом наступного граничного терміну: для екзамену - не пізніше, ніж на наступний робочий день після його завершення.

Засвоєння блоку самостійної роботи оцінюються за шкалою відповідно до наступної регламентації (табл. 3)

Таблиця 3.

Шкала оцінювання самостійної роботи

Критерії оцінювання (100-бальна система, усне опитування).

№	Критерій	Максимальна кількість балів	Опис
1	Повнота відповіді	30 балів	Відповідь охоплює всі основні аспекти питання, розкриває його зміст відповідно до навчальної програми.
2	Правильність і точність викладу	20 бали	Відповідь не містить фактичних, логічних або термінологічних помилок.
3	Послідовність і логічність	10 бал	Відповідь логічно структурована, без непослідовних або хаотичних фрагментів.
4	Мова і стиль викладу	10 бал	Висловлення грамотне, чітке, з використанням фахової термінології.
5	Самостійність мислення	10 бал	Студент демонструє вміння робити власні висновки, аналіз, порівняння, наведення прикладів.

6	Додаткові знання (поза основною програмою)	10 бал	Відповідь містить посилання на сучасні джерела, міжпредметні зв'язки, новітні дані.
7	Уміння відповідати на додаткові запитання	10 бал	Студент упевнено реагує на уточнювальні чи поглиблюючі запитання викладача, наводить додаткові аргументи або приклади.

Перерахунок оцінок за 100-бальною шкалою до національної шкали та шкали ECTS здійснюють згідно таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Активність на заняттях оцінюються за шкалою з максимальною кількістю 100 балів відповідно до наступної регламентації (табл. 4)

Таблиця 4.

Шкала оцінювання активності на заняттях

Шкала ECTS	Національна шкала	Бали	Розшифрування балів
A	відмінно	90-100	студент активно працює протягом занять, надає повні відповіді на запитання викладача і показує при цьому глибоке оволодіння матеріалом, здатний висловити власну думку при обговоренні ситуаційних завдань, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки, правильно виконує навчальні завдання, наявність конспекту теоретичного матеріалу у повному обсязі, регулярне відвідування системи Moodle
B	добре	82-89	студент активно працює протягом занять, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване фактами, з посиланнями на літературні джерела, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, наявність конспекту теоретичного матеріалу у повному обсязі, регулярне відвідування системи Moodle

C	добре	74-81	студент активно працює протягом занять, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване фактами, з посиланнями на літературні джерела, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, наявність неповного конспекту теоретичного матеріалу, часткове відвідування системи Moodle
D	задовільно	64-73	студент у цілому оволодів суттю питань з тематики, виявляє знання лекційного матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки й розв'язувати ситуаційні задачі. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу, неповне конспектування теоретичного матеріалу, часткове відвідування системи Moodle
E	задовільно	60-63	у студента відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення, виявлене невміння розв'язувати ситуаційні завдання, неповне конспектування теоретичного матеріалу, часткове відвідування системи Moodle
F	незадовільно	0	відсутність бажання приймати участь в обговоренні питань, відсутність конспекту, нерегулярне відвідування системи Moodle

Приклад: студент написав тестові завдання поточного контролю на 85 балів. Помножуємо на 0,3. Результат за тести становить 25,5 балів. За самостійну роботу студент отримав 88 балів. Помножуємо на 0,3. Результат за неї становить 26,4 бали. За активність на заняттях – студент отримав 74 бали. Помножуємо на 0,4. Отримуємо 29,6. Усього за поточний контроль кількість балів становить 81,5 бали. Усереднюємо у бік більшої кількості й отримуємо 82 бали, що дорівнює добре В.

Щодо підсумкової атестації студента до уваги приймається результат, отриманий за поточну роботу студента (середнє значення за 4 розділа, що помножується на 0,6) та підсумкову тестову роботу (помножується на 0,4).

Приклад: I розділ – 83 бали, II розділ – 95 балів, III розділ – 73 бали, IV розділ – 88 балів. Сума балів за розділи складає $339 / 4 = 84,75$ (85) балів – це отримуємо середнє значення. Далі $85 \times 0,6 = 51$ бал. Підсумковий іспит студент написав на 91 бал. $91 \times 0,4 = 36,4$ бали. Отже, загальна кількість балів за дисципліну складає $51,0 + 36,4 = 87,4$. Усереднюємо у бік меншої кількості й отримуємо 87 балів, що дорівнює оцінці добре або В.

14. Методичне забезпечення

1. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин. Модуль I» / Маценко О. В., Могільовський В. М., Маслак Ю. В., та ін. – Х., 2022.- 87 с.
2. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин. Модуль II» / Маценко О. В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В.М. та ін. – Х., 2022.- 34 с.
3. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин Модуль III» / Маценко О. В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В. М. та ін. – Х., 2022.- 30 с.
4. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин. Модуль IV» / Маценко О. В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В. М. та ін. – Х., 2022.- 62 с.
5. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин. Модуль V» / Маценко О. В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В.М. та ін. – Х., 2022.- 67 с.
6. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин. Модуль VI» / Маценко О. В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В.М. та ін. – Х., 2022.- 35 с.
7. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин. Модуль VII» / Маценко О. В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В.М. та ін. – Х., 2022.- 34 с.
8. Робочий зошит для лабораторних занять з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин. Модуль VIII» / Маценко О. В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В.М. та ін. – Х., 2022.- 24 с.
9. Ільїна О.В., Маценко О.В., Тимошенко О.П., Маслак Ю.В., Щепетільников Ю. О., Могільовський В.М. Методичні рекомендації: Фітотерапія за захворювань нервової та серцево-судинної системи у тварин: методичні рекомендації. Харків: ДБТУ, 2023 - 46 с.
10. Собакар Ю.В., Маценко О.В., Могільовський В.М., Щепетільников Ю.О., Ільїна О.В., Фурда І.В. Клініко-лабораторні та спеціальні методи дослідження собак і котів за хвороб ендокринної системи. Харків, ДБТУ, 2024

15. Рекомендована література

Основна література:

1. Внутрішні хвороби тварин /В.І. Левченко, І.П. Кондрахін, В.В. Влізло та ін.; За ред. В.І. Левченка. – Біла Церква, 1999. – Ч 1. –376 с.
2. Внутрішні хвороби тварин / [В.І. Левченко, В.В. Влізло, І.П. Кондрахін та ін.]; за ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2015. Ч.2. 610 с.
3. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин: Практикум /В.І.Левченко, І. П.Кондрахін, Л.М.Богатко та ін.; За ред. В.І.Левченка. – Біла Церква, 2000 – 224 с.

4. Внутрішні хвороби тварин: практикум / [М. І. Цвіліховський, Н. І. Бойко, С. І. Голопура та ін.]; за ред. М.І. Цвіліховського К.: ЦП КОМПРИНТ, 2023. 240 с.

Допоміжна література:

1. Діагностика порушень обміну мінеральних речовин у корів. Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 192 с. Грушанська Н.Г., Цвіліховський М.І., Долецький С.П.
2. Дробот М.В., Цвіліховський М.І. Терапія телят за неспецифічної бронхопневмонії та її профілактика з використанням біогенних елементів і ехінацеї пурпурової. Монографія. Житомир, 2022. 121 с.
3. Andersen-Ranberg, E., Berendt, M., & Gredal, H. (2021). Biomarkers of non-infectious inflammatory CNS diseases in dogs—Where are we now? Part I: Meningoencephalitis of unknown origin. *The Veterinary Journal*, 273, 105678.
4. Вебб, Дж.А., Браун, Т. (2023). Диференціація інфекційних і неінфекційних респіраторних захворювань у кішок і собак.
5. Ветеринарна клінічна біохімія / [В.І. Левченко, В.В. Влізло, І.П. Кондрахін та ін.]; За ред. В.І. Левченка і В.Л. Галяса. – Біла Церква, 2002. – 400 с.
6. Ветеринарна клінічна біохімія / М.І. Карташов, О.П. Тимошенко, Д.В. Кібкало та ін.; За ред. М.І. Карташова та О.П. Тимошенко – Харків.: Еспада, 2010. – 400 с.
7. Голопура С.І. Порушення метаболізму і колострального імунітету у великої рогатої худоби та їх корекція. Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2021. 408 с.
8. Грушанська Н.Г., Бойко Н.І., Немова Т.В., Палюх Т.А. Хвороби свиней: [навчальний посібник] / В.І. Левченко, В.П. Заярнюк, І.В. Папченко та ін.; за ред. В.І. Левченка і І.В. Папченка. – Біла Церква, 2005. – 168 с.
9. Кінологія: утримання та годівля собак: навч. посіб. / В. А. Бурлака, Н. В. Павлюк, В. М. Степаненко [та ін.], під заг. ред. В. А. Бурлаки. – Житомир : Волинь, 2004. – 412 с. : іл.
10. Клінічна діагностика хвороб тварин / В.І. Левченко, В.В. Влізло, І.П. Кондрахін та ін.; за ред. В.І. Левченка і В.М. Безуха. – Біла Церква, 2017. – 544 с.
11. Методи лабораторної клінічної діагностики хвороб тварин / [В.І. Левченко, В.І. Головаха, І.П. Кондрахін та ін.]; за ред. В.І. Левченка. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 437 с.
12. Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх і екзотичних тварин. Навчальний посібник / [М.І. Цвіліховський., С.І. Голопура, Н.Г. Грушанська та ін.]; за ред. М.І.Цвіліховського К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 438 с.

16. Електронні інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ДБТУ (м. Харків). library.btu.kharkov.ua+1

2. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН — Офіційний сайт: <https://dnsgb.com.ua/en/dnsgb.com.ua+1>
3. Національний університет біоресурсів і природокористування України — Електронна бібліотека: <https://dglib.nubip.edu.ua+2nubip.edu.ua+2>

(Посилання)

Для підготовки до занять з метою більш повного засвоєння дисципліни студенти можуть користуватися електронними сайтами:

1. <http://www.oie.int/> - сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (Міжнародне епізоотичне бюро – МЕБ)
2. <https://www.youtube.com/watch?v=NQN2UvWKCyo> проведення руменотомії
3. <https://goodhouse.com.ua/poradi/19274-zaxvoryuvannya-pechinki-u-sobak-simptomi-oznaki-prichini-likuvannya-diyeta-i-xarchuvannya-sobaki-pri-zaxvoryuvannyax-pechinki-likuvalnij-korm.html> -захворювання печінки у собак

18. Зміни і доповнення

(до методичного забезпечення та рекомендованої літератури)

Що вилучається з робочої програми	Що вводиться в робочу програму	Дата розгляду кафедрою